

Рег. № _____ / ____ . ____ . 2019 г.
Екз. № ____

СТАНОВИЩЕ

от полк. доцент д-р. ПЕТЪР СИМЕОНОВ ХРИСТОВ
катедра „ВВС и ПВО“ на факултет „КОМАНДНО-ЩАБЕН“
към Военна академия „Г.С. Раковски“

на дисертационния труд на ЕЛЕОНОРА ИВАНОВА ДОБРЕВА, на тема:
„УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СИСТЕМА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ
НА БЕЗОПАСНОСТ В ГРАЖДАНСКОТО ВЪЗДУХОПЛАВАНЕ“, представен за
придобиване на образователната и научна степен „доктор“, научна област: 9.
Сигурност и отбрана, професионално направление 9.1. Национална сигурност,
докторска програма “Организация и управление извън сферата на материалното
производство“, отрасъл „Сигурност във въздухоплаването“.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Безопасността на гражданското въздухоплаване винаги е била и ще продължи да бъде приоритетна цел. На международно ниво е известно, че авиационната система не може да гарантира напълно, въздействието на опасни за въздухоплаването фактори и нулеви нива на риска. Това налага разработването на система за управление на безопасността, която да идентифицира, оценява и задава приоритет на множеството взаимосвързани застрашаващи безопасността на полетите фактори, така че да контролира и поддържа риска под определени, приемливо ниски нива. По този начин от една страна се намалява в достатъчна степен вероятността от авиационни произшествия и сериозни инциденти, а от друга – позволява ефективното използване на всички човешки, материални, финансови и времеви ресурси.

Концепцията на ИКАО за управление на безопасността продължава да се доразвива, като налага промяна както в политиката за разработване на стандартите в гражданското въздухоплаване, така и в методите за надзор относно тяхното прилагане на международно, европейско и национално равнище.

Актуалността на темата предложена от докторантката ЕЛЕОНОРА ИВАНОВА ДОБРЕВА се определя от необходимостта за въвеждане на нови подходи и методи за подобряване на организацията в системата за авиационна безопасност на гражданското въздухоплаване на Република България, предвид на факта, че е обект на постоянен критичен международен мониторинг и синхронизиране на националното ниво.

Големият процент усилия за усъвършенстване на мерките за превенция на авиационната безопасност са насочени към развитието на технологиите и процедурите за непосредствено въздействие за предотвратяване, на пропуски и нарушения на мероприятията и дейностите засягащи безопасността при транспортиране по въздух на пътници и товари. В този смисъл, въвеждането на технология за анализ на способността на оторизираните надзорни национални формирования за изпълнение на поетите ангажименти за подържане на система за авиационна безопасност на желано ниво на риска би усъвършенствало националната система за управление на безопасността.

Един от подходите за усъвършенстване на системата за авиационна безопасност е да се изследват възможностите за усъвършенстване на системата за управление на авиационната безопасност в Република България чрез повишаване ефективността на Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“ като национален орган за надзор по безопасност. За тази цел са необходими редица анализи и изследвания по отношение на функциониращата Национална програма за безопасност с насоченост към преминаване от реактивен надзор към проактивно управление на авиационната безопасност на национално ниво чрез управление на

риска и ефективно изпълнение правомощията на ГД ГВА като основен държавен контролен орган за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Авторът познава посочения актуален проблем, който е изследван в дисертационния труд. В предложеното научно изследване са използвани концептуалните положения, изводи и препоръки, представени и обосновани във фундаменталните и практико-приложни научни изследвания на българските и чуждестранни източници в областта на повишаване на безопасността в гражданското въздухоплаване.

Резултатите от проведеното изследване могат да намерят приложение при планирането, подготовката, развитието и структурирането на национална система за управление на авиационната безопасност и провеждане на ефективен надзор при изпълнение на оперативните действия за осигуряване на необходимата степен на безопасност на системата за въздушен транспорт и нейното своевременно усъвършенстване.

Дисертацията е разработена в общ обем от 344 страници, от които текстуална част от 217 страници с увод, три глави и заключение; списък на използваните съкращения; списък на използваната литература от 4 страници с 104 източника, от които 79 на кирилица и 25 на латиница, и 134 страници приложения.

За обобщаване на информацията за основните резултати са използвани 22 приложения, 26 схеми и графики и 39 таблици.

В **увода** на дисертацията е представена общата концепция на изследването, като се посочват: актуалността на темата, обекта, предмета, целта, основните задачи на изследването, обхват и ограничения на дисертационния труд, методите на изследването и поставените ограничения.

Основната цел на научната разработка е да се изследват възможностите за усъвършенстване на системата за управление на авиационната безопасност в Република България чрез повишаване ефективността на Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“, като национален орган за надзор по безопасност.

Първа глава на дисертационния труд е направен преглед и анализ на основните принципи и стандарти, регламентиращи международното гражданско въздухоплаване, представени са концепциите на ИКАО за управление на авиационната безопасност, както и универсалната програма за постоянен надзор върху държавите относно спазването на международните стандарти и препоръчителни практики.

Глава втора, съдържа статистически данни и резултати от проведено изследване върху динамиката на процесите в националната система на гражданското въздухоплаване в периода 2015 – 2017 г. Представени са резултатите от проверките на ИКАО и ААБЕС за спазване на приложимите стандарти и норми в България. На тази основа е направен функционален и структурен анализ за оценка на капацитета на ГД ГВА за упражняване на ефективен надзор на национално ниво и за изпълнение на държавните функции, които произтичат от членството на Република България в международните и европейски организации, регламентиращи безопасността на въздухоплаването.

В трета глава е разработена адаптирана за България версия за идентифициране и оценка на риска на посочените в Глава 2 фактори, оказващи най-голямо негативно въздействие върху безопасността на полетите в страната. Методиката на ИКАО е адаптирана отново в друга версия за оценка на риска в ГД ГВА като национален надзорен орган по безопасност в гражданското въздухоплаване. На тази основа са предложени мерки и са разработени механизми за повишаване ефективността на НКО като основен с регулаторни и надзорни функции при структуриране и привеждане в пълна функционалност на национална СУБ.

Следвани от общи изводи, заключение, използвана литература и приложения. Структурата на дисертационния труд следва логиката на поставената в увода цел и формулираните задачи за нейното постигане.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала

В дисертационния труд на докторантката ЕЛЕОНОРА ИВАНОВА ДОБРЕВА са постигнати определени научни, научно-приложни и приложни приноси.

НАУЧНИ ПРИНОСИ:

- доразвита е теорията на изследване и анализ на процесите на възникване, развитие и съвременно състояние на системата за авиационна безопасност на национално ниво в гражданското въздухоплаване, като са изведени необходимите поуки от практиката в тази област на познанието;

- на базата на извършения анализ на критичните препоръки от МВОГВ е предложена методика базирана на научна основа за определяне на капацитета на ГД ГВА за упражняване на надзор върху системата за осигуряване безопасност в авиацията.

- допълнена е теорията за критичните елементи в системата за надзор чрез разглеждане на компетентността на инспекторите при отчитане на техният брой, поради невъзможността да се раздели физическата и психическа (когнитивна) същност на отделния индивид, особено при изпълнение на активна трудова дейност.

НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ:

- предложена е методика за идентифициране и оценка на риска на опасните за въздухоплаването в България фактори;

- направени са препоръки за създаване постоянно действащ орган (независимо от наименованието му) със съвместното участие на представители от двата национални органа за надзор и за разследване, както и за подписване на ново споразумение за взаимодействие между тях.

ПРАКТИКО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ:

- предложен е механизъм за планиране и гъвкаво управление на човешките ресурси в националната администрация чрез въвеждане на изискване за провеждане на надзор, основан на риска, както и за поддържане и разширяване компетентността на инспекторите в зависимост от изпълняваните индивидуални задачи.

- предложената процедура по качество (ПК – 18) за привеждане на националното законодателство в съответствие със СиПП на ИКАО и за идентифициране, нотифициране и публикуване на различия в АИП е въведена в ГД ГВА, като при последния одит на ИКАО през м. 04.2018 г. е оценена като приемлива за постигане на заложените в нея цели.

4. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Оценявам положително направения анализ и предложените методики и алгоритми за приложенияти им. Чрез разглеждане на различни важни и актуални казуси, докторантката прави конкретни изводи и предложения, които могат да бъдат окачествени като формулираните вече научни, научно-приложни и практико-приложни приноси, в значимостта на които нямам съмнение.

5. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

По тематиката на дисертационния труд докторантката е представила три авторски публикации. Същите имат характер на научни доклади и са изнесени на научни конференции на Военна академия „Г.С. Раковски“. Нямам съвместни публикации с авторката на дисертацията.

6. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

В процеса на разработване на дисертационния труд авторката е обработила и използвала 104 източника, от които 79 на кирилица и 25 на латиница. Посочените литературни източници, цитираните автори и регламентиращи документи са гаранция за задълбочени теоретични познания на докторанта по разглежданата тематика.

Не ми е известно резултатите от изследването в дисертационния труд да са цитираните от други автори.

7. Оценка за автореферата

Автореферата е разработен съгласно изискванията и съдържа основните изводи и предложения, посочени в дисертационния труд. Той дава необходимата представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите приноси от разработчика.

8. Критични бележки

Наред с положителното, в дисертационния труд ЕЛЕОНОРА ДОБРЕВА са допуснати и известни слабости:

- докторантката е допуснала в част от общите изводи прекалена обстоятелственост, която е могла да избегне при формулирането на категорични крайни резултати от изследването;

- част от резултатите е необходимо по-категорично да доказват личните приноси при решаването на научно-изследователските задачи при изпълнението на целта и да отчитат постигнатото от докторанта.

Посочените недостатъци не се отразяват съществено върху значимостта на приносите в дисертационния труд. Дисертацията е задълбочен и добре оформен научен труд от изследването на актуален проблем и е с постигнати значими научни, научно-приложни и практико-приложни резултати, доказващи способността на докторанта самостоятелно да разработва важни въпроси за теорията и практиката в системата за авиационна безопасност.

9. Лични впечатления и други въпроси, по които рецензентът счита, че следва да вземе отношение

Имам отлични лични впечатления от докторантката ЕЛЕОНОРА ИВАНОВА ДОБРЕВА. Предложения дисертационен труд предполага личност с висока обща и

професионална подготовка. Докторантката явно проявява афинитет към научноизследователска дейност. Работи за повишаване на квалификацията си. Показва постоянен стремеж за непрекъснато изучаване новите нормативни и поднормативни документи в областта на гражданското въздухоплаване и прилагането им в авиационната безопасност.

10. Заключение

В заключение смятам, че представения за рецензиране дисертационен труд от ЕЛЕОНОРА ИВАНОВА ДОБРЕВА, на тема „УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СИСТЕМА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТ В ГРАЖДАНСКОТО ВЪЗДУХОПЛАВАНЕ“ и автореферата към него, въпреки отправените критични бележки, отговарят на изискванията на регламентиращите документи.

Посочените приноси показват задълбочено изследване и постигнати достатъчни резултати, за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“.

11. Оценка на дисертационния труд

На основата на изложеното до тук, давам положителна оценка на дисертационния труд на тема: „УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СИСТЕМА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТ В ГРАЖДАНСКОТО ВЪЗДУХОПЛАВАНЕ“, с автор ЕЛЕОНОРА ИВАНОВА ДОБРЕВА.

Предлагам на научното жури да вземе решение да бъде присъдена образователната и научна степен „ДОКТОР“ на ЕЛЕОНОРА ИВАНОВА ДОБРЕВА в научна област: 9. Сигурност и отбрана, професионално направление 9.1. Национална сигурност, докторска програма “Организация и управление извън сферата на материалното производство“, отрасъл „Сигурност във въздухоплаването“.

15. 05. 2019г.

гр. София

ЧЛЕН НА ЖУРИТО:

полковник доцент д-р ПЕТЪР ХРИСТОВ